

Herhaalde uitdrukkingen in de brief aan de Efeziërs

De brief aan de Efeziërs

In de brief van Paulus aan de gemeente te Efeze staan verschillende woorden en uitdrukkingen, die meerdere keren voorkomen. Deze studie heeft tot doel ze te noemen en er wat uitleg bij te geven, in de hoop dat dit de lezers aanleiding zal geven om dieper in te gaan op deze dingen. Deze brief, die wij kennen als de brief van Paulus aan de gemeente in Efeze, was waarschijnlijk niet alleen gericht aan deze gemeente. De brief heeft meer het karakter van een rondzendbrief. Er zijn belangrijke handschriften waarin de aanduiding 'in Efeze' (1:1) niet voorkomt. Ook worden in deze brief geen gemeentelijke problemen behandeld. De brief heeft dan ook een universele strekking en spreekt over de gemeente als alle gelovigen omvattend, en niet zozeer in de zin van een plaatselijke gemeente.

Wat betreft de indeling van de brief, zijn er duidelijk twee grote delen te onderscheiden. De eerste drie hoofdstukken kunnen als theorie omschreven worden, terwijl de laatste drie hoofdstukken heel praktisch van aard zijn. De brief wordt ook wel ingedeeld naar drie werkwoorden. De eerste drie hoofdstukken worden getypeerd door 'zitten', de hoofdstukken vier en vijf door 'wandelen', en het zesde hoofdstuk door 'standhouden'.

De hemelse gewesten

Een eerste uitdrukking die meerdere keren voorkomt, is de uitdrukking 'de hemelse gewesten' (Gr. 'ta epourania'). Het woord 'gewesten' staat er in het Grieks eigenlijk niet. De uitdrukking komt vijf keer in de brief voor (1:3, 20; 2:6; 3:10; 6:12). Ze komt overigens alleen in deze brief voor. Letterlijk staat er 'dat wat in de hemel is'. De uitdrukking heeft een plaatsaanduidende betekenis. Die plaats moeten we echter niet verstaan als verafgelegen, boven de wolken gelegen. De hemel betreft de *onzichtbare* wereld, terwijl de aarde de zichtbare wereld betreft.

- Door onze verbondenheid met Christus zijn wij gezegend met alle geestelijke zegen in de hemelse gewesten (1:3). Deze kunnen door de gelovigen op aarde genoten worden.

- De Heer Jezus is opgewekt en voortaan gezeten aan Gods rechterhand in de hemelse gewesten (1:20). Deze onzichtbare werkelijkheid is door het geloof zichtbaar voor de gelovige.
- Ook de gelovige is met Christus opgewekt en heeft mede een plaats in de hemelse gewesten in Christus Jezus (2:6).
- Door middel van de gemeente wordt thans aan de overheden en de machten in de hemelse gewesten de veelkleurige wijsheid van God bekendgemaakt (3:10).
- De strijd die de gelovige op aarde te voeren heeft, is tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van deze duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten (6:12). De gelovige voert deze strijd op aarde.

De hemel kan zich openen, zoals we in Bijbel meermaals lezen. Dan wordt er iets van de onzichtbare wereld zichtbaar gemaakt. Maar ook op nog een andere manier wordt het onzichtbare van de hemel zichtbaar op aarde. Want door het leven van de gelovige wordt de werkelijkheid van de hemel zichtbaar gemaakt op aarde. De werkelijkheid van het lichaam van de onzichtbare, verheerlijkte Christus wordt zichtbaar in het aandoen van de nieuwe mens door de gelovigen (4:24). De sfeer van de hemel wordt zichtbaar in de wandel van de gelovige. De liefde van Christus wordt zichtbaar gemaakt in de verhouding tussen de gelovigen onderling (4:25-32), en tussen de huwelijkspartners (5:22-33). Het gezag van de hemelse Heer wordt zichtbaar gemaakt in de meester-slaaf verhouding (6:5-9). De overwinningen in de hemelse gewesten worden zichtbaar in het weerstaan van verleidingen (6:10-13). De hemelse gewesten staan dus niet los van de aardse realiteit, maar zijn er daarentegen direct mee verbonden.

...tot lof van Zijn heerlijkheid

In Efeziërs 1:3-14 komt driemaal de uitdrukking 'tot lof van Zijn heerlijkheid' voor (vs. 6, 12, 14). De eerste

keer is de uitdrukking wat afwijkend en gaat het over de 'lof van de heerlijkheid van Zijn genade'. Zo wordt drie keer onderstreept dat Gods heilsplannen niet alleen ten behoeve van ons zijn (hoewel het heerlijk is om deel ervan te mogen uitmaken), maar ze zijn eveneens tot lof van Zijn heerlijkheid. Zijn heerlijkheid wordt zichtbaar in wat Hij realiseert in Zijn heilsplan.

- In dit heilsplan heeft Hij ons tevoren door Jezus Christus bestemd tot het zoonschap voor Zichzelf, volgens het welbehagen van Zijn wil (1:5). Aan ons is die genade van God geschonken om een vertrouwelijke relatie met de Vader te mogen genieten waar Hij vreugde aan beleeft.
- In dit heilsplan hebben wij in Christus ook een erfdeel ontvangen (1:12). God is veel verder gegaan dan ons te verlossen van onze zonden. Hij geeft er nog een hele erfenis bij. Het is de erfenis die Christus heeft verworven, en die Hij deelt met ons. Iedere gelovige krijgt een aandeel in de totale erfenis.
- God heeft ons als een volk verworven tot lof van Zijn heerlijkheid (1:14). Hij heeft dat volk verlost, omdat Hij belang in hen stelt en hen deel laat uitmaken van het einddoel van Zijn raadsbesluiten. Ook dit volk zal Zijn lof verkondigen (vgl. 1 Petr. 2:9; Jes. 34:21)

Verborgtheid

Een ander woord dat meermaals voorkomt in deze brief, is het woord 'verborgtheid' of 'geheimenis' (Gr. 'mustèrion'). Het is geweldig dat God ons inzicht gunt in verborgenheden die voorheen onbekend waren. Hij wil ons nu reeds laten genieten van deze geheimenissen, doordat die door het geloof reeds een werkelijkheid voor ons zijn.

- De verborgenheid van 1:9 wordt onthuld in vers 10, namelijk dat in de volheid van de tijden alles wat in de hemel en op de aarde is onder één hoofd zal worden samengebracht in Christus. Daar werkt het Godsbestuur naartoe. Uit het Oude Testament is het al bekend dat alles op aarde onder één hoofd zal worden gesteld, namelijk de Christus. Maar dat alles in de hemel onder datzelfde Hoofd zal worden gebracht, is nieuw. De scheiding tussen de onzichtbare hemel en de zichtbare aarde valt dan weg en alles wordt onder één Hoofd gesteld. Hemel en aarde zullen zijn zoals God het wil hebben, wanneer alles onder dit ene Hoofd staat. Wat ook niet bekend was, is dat er dan ook nog eens een gezelschap van mensen is dat in Zijn erfenis met Hem zal mogen delen (vs. 11).
- Een volgende verborgenheid wordt genoemd in het derde hoofdstuk van de brief (Ef. 3:3, 4, [6], 9). Paulus heeft er kort daarvoor al iets over geschreven, en wel in het tweede hoofdstuk van zijn brief. Het gaat erom dat de scheidsmuur tussen Joden en heidenen weggebroken is en die twee tot

één zijn gemaakt in de gemeente van God (2:14). In het bijzonder voor de heidenen is dat nogal wat (2:12-13). Maar dat is ook zo voor de Joden die tot de gemeente behoren, want nergens in het Oude Testament worden zij verbonden met een hemels Hoofd – als leden van Zijn lichaam, zoals dat in de gemeente het geval is (1:22-23). Aangezien het over het lichaam van Christus gaat, wordt deze verborgenheid ook de verborgenheid van Christus genoemd (3:4). In Efeziërs 3:6 verduidelijkt Paulus deze verborgenheid nog eens met drie uitdrukkingen, die in het hele Oude Testament niet te vinden zijn. De heidenen zijn 'mede-erfgenamen', 'mede-ingelijfd' en 'mede-deelgenoten' van de belofte in Christus Jezus door het evangelie. Het woord 'mede' betekent hier niet slechts 'met', maar veeleer 'samen'. Joden en heidenen zijn met Christus *samen* erfgenamen, ingelijfd en deelgenoten. Deze verborgenheid toont nu door middel van de gemeente de veelkleurige wijsheid van God aan de overheden en de machten in de hemelse gewesten (3:10).

- Een volgend geheimenis wordt genoemd in Efeziërs 5:32 in de context van het huwelijksleven, de relatie tussen man en vrouw. Het summum van het huwelijksleven wordt beschreven in 5:22-31. Maar, zegt Paulus, dit drukt uit hoe er tussen Christus en de gemeente een volkomen eenheid bestaat, en hoe volkomen de liefde van Christus is voor Zijn gemeente.
- In Efeziërs 6:19 komt het woord *verborgtheid* de laatste keer voor, waarbij het 'de verborgenheid van het evangelie' wordt genoemd. Al het voorgaande dat Paulus heeft uiteengezet, is een blijde boodschap, een evangelie, dat nu mag worden bekendgemaakt. De verborgenheden die Paulus heeft bekendgemaakt, zijn immers geweldig en verheven, goed nieuws voor degenen die deel eraan mogen hebben.

De nieuwe mens

Een unieke uitdrukking in deze brief is de 'nieuwe mens', die twee keer voorkomt (2:15; 4:24).

- De eerste keer dat de term voorkomt, wordt al duidelijk dat de 'nieuwe mens' een collectief begrip is om de nieuwe gemeenschap, die bestaat uit Joden en heidenen samen, aan te duiden. Zij zijn tot één nieuwe mens – de gemeente – geschapen. Het Grieks woord voor nieuw is 'kainos', dit betekent 'nieuwsoortig'. We zouden misschien eerder het Gr. woord 'neos' hebben verwacht, zoals in Kolossenzen 3:10. Dit is nieuw in de zin van jong, eerder niet aanwezig. Maar Paulus wil in Efeziërs 2:15 niet beklemtonen dat er iets nieuws ontstaan is (hoewel dat wel het geval is), maar dat het nieuwe van een totaal andere soort is. Het werkwoord 'scheppen' toont ook aan dat het om een nieuw werk van God gaat. De nieuwe mens is

geschapen, en staat in het licht van de nieuwe schepping die heel anders van gezindheid en karakter is dan de oude schepping. De 'nieuwe' dingen in de Bijbel duiden gewoonlijk op wat God in de voleinding tot stand zal brengen. Ook voor de 'nieuwe mens' is dit het geval, maar de gelovigen hebben nu reeds deel eraan.

- Ook de tweede keer dat de 'nieuwe mens' genoemd wordt, staat er dat deze geschapen is (4:24). Meer nog, de nieuwe mens is overeenkomstig God geschapen en wel in ware gerechtigheid en heiligheid. De nieuwe mens heeft de natuur van God en vertoont de kenmerken van God. Het gaat er nu niet om dat de nieuwe mens een collectief van Joodse en heidense gelovigen is, die samen één nieuwe mens vormen. In hoofdstuk 4 gaat het erom dat de nieuwe mens zichtbaar wordt in het individuele leven van de gelovigen die tot die ene nieuwe mens – de gemeente – behoren. Zoals de oude mens vroeger in ons leven vorm had gekregen, dient voortaan de nieuwe mens in ons leven gestalte te krijgen. Ook hier is 'nieuw' weer het Gr. 'kainos', nieuwsoortig. Bij de nieuwe mens hoort immers ook een nieuwe, andere levenswandel. Dat is de insteek in Efeziërs 4. De oude soort mens, met zijn wandel en misleidende begeerten, moet worden afgelegd (vs. 22). Daarentegen wordt de *nieuwe* mens aangedaan, en krijgen de kenmerken hiervan gestalte in het leven van de gelovigen. Zoals het Hoofd is, is het lichaam en zijn ook de leden van dat lichaam (vgl. 4:15, 16, 25).

Wandelen

Het werkwoord wandelen komt negen keer voor in deze brief (2:2, 10; 4:1, 17, 22; 5:1, 8, 15).

- In 2:2 gaat het erom dat wij vroeger gewandeld hebben in overtredingen en zonden, waardoor wij dood waren (vs. 1). Die wandel was overeenkomstig de tijdgeest van deze wereld, overeenkomstig de overste van de macht der lucht en volgens de begeerten van het vlees (vs. 2-3).
- Het wandelen van 2:10 staat tegenover dat van 2:2. In 2:2 wandelden wij in overtredingen en zonden. In 2:10 zijn de gelovigen Gods maaksel, geschapen in Christus Jezus, om goede werken te doen die God tevoren heeft bereid om daarin te wandelen. Het is niet zo dat elk werk van tevoren vastligt, maar dat wij gaan *leren* wat goede werken zijn en die te doen.
- Met het vierde hoofdstuk begint het praktische deel van de brief. Dit begint met de oproep om te wandelen waardig (overeenkomstig) de roeping waarmee wij geroepen zijn (4:1). Bij die roeping hoort een nieuwe wandel, een nieuwe levensstijl. Paulus sluit aan bij de eerste drie hoofdstukken, waarin hij de positie van de gelovigen heeft geschetst, individueel (1:3 - 2:10) en collectief als

gemeente (2:11 - 3:13). Maar daarom moeten wij niet naast onze schoenen gaan lopen. Het wandelen waardig de roeping gebeurt in nederigheid en zachtmoedigheid, terwijl wij elkaar lankmoedig in liefde verdragen en de eenheid van de Geest bewaren in de band van de vrede (4:2-3).

- Tegenover de nieuwe wandel die overeenkomstig de roeping is, staat de oude wandel (4:17, 22). De oude wandel is in overeenstemming met de wandel van de volken of de heidenen (lees: de mensen zonder God). En die wordt gekenmerkt door ijdelheid van het denken en verduistering in het verstand. Het is vreemd aan het leven van God door de onwetendheid en door de verharding van het hart (vs. 17-18). Die oude mens met zijn misleidende begeerten is echter afgelegd (vs. 22). Zo hebben de gelovigen Christus niet leren kennen (vs. 20). Het leven in relatie met Christus, gericht op Wie Christus is, is totaal anders en wordt gekenmerkt door voortdurende vernieuwing van het denken (vs. 23). Het vernieuwde denken is bijgevolg bepalend voor onze wandel.
- In 5:1 wordt ons wandelen op een nog hoger niveau getild. Wandelen overeenkomstig onze roeping is heel veel, maar wandelen als navolgers (lett. 'imitators') van God is nog meer. Het betekent dat onze wandel doordrenkt wordt van Wie God is. Zoals God is, zo wandelen wij. Maar wij spelen geen toneel in een poging God na te doen. Wij wandelen als imitators van God, als geliefde kinderen van Hem. Zoals een kind de kenmerken van zijn ouders in zich draagt, dragen de gelovigen de kenmerken van God de Vader. Meer specifiek krijgen we hier het voorbeeld van de liefde van Christus, die gekenmerkt wordt door het zichzelf overgeven (vs. 2). Daartegenover staan hoerij, onreinheid en hebzucht (vs. 3, 5), dingen die een egoïstische en egocentrische houding kenbaar maken. Dat druist lijnrecht in tegen de zichzelf opofferende liefde van Christus.
- In 5:8 worden we opgeroepen te wandelen als kinderen van het licht. Het licht wordt gekenmerkt door vruchten van goedheid, gerechtigheid en waarheid (vs. 9), overeenkomstig wat de Heer welbehaaglijk is (vs. 10), en staat tegenover de onvruchtbare werken van de duisternis (vs. 11). Licht en duisternis hebben niets met elkaar gemeen.
- Ten slotte is het zaak in alle omstandigheden en relaties te wandelen als wijzen, en niet als onwijzen (5:15). Dat is om steeds de kenmerken van de nieuwe mens te laten zien, en niet die van de oude mens. Te midden van de oude schepping – het zijn immers de boze dagen – hebben wij de gelegenheid om Christus te laten zien. We moeten daar niet oppervlakkig mee omgaan, maar er nauwlettend op toezien.

Zoals eerder gezegd zou een deel van deze brief kunnen worden aangeduid door het werkwoord

'wandelen'. Dit betreft dan de hoofdstukken 4 en 5. Het is leerrijk om deze twee hoofdstukken verder in te delen volgens dit werkwoord:

- Wandelen in eenheid (4:1-16) met de groei van het lichaam tot doel.
- Wandelen in heiligheid (4:17-32) volgens de kenmerken van de nieuwe mens, versus de begeerten van de oude mens.
- Wandelen in liefde (5:1-5) overeenkomstig het zichzelf overgevend voorbeeld van Christus,

versus het leven voor zichzelf in hoererij, onreinheid en hebzucht (vs. 3, 5).

- Wandelen in het licht (5:7-14) overeenkomstig de vruchten van het licht, versus de onvruchtbare werken van de duisternis.
- Wandelen in wijsheid (5:15 - 6:9) in allerlei relaties, namelijk in de geloofsgemeenschap (5:15-21), in de gezinsgemeenschap (5:22-6:4), en in de werkgemeenschap (6:5-9).

Oude Sporen 2014

